

Van der Oudermeulenlaan 9-9a

Adres	Van der Oudermeulenlaan 9-9a
Postcode	2243 CR
Kadastraal nummer	Van der Oudermeulenlaan 9: F 10401 Van der Oudermeulenlaan 9a: F 10400
Naam	Cantecleer
Beschermd gezicht	Ja
Aantal onderdelen behorend tot het beschermde monument	3
Benoeming onderdelen complex	Woonhuis; chauffeurswoning; toegangshek
Oorspronkelijke functie	Wonen; erfmarkering
Datering/Bouwjaar	1922

Omvang bescherming

De bescherming betreft het WOONHUIS, CHAUFFEURSWONING en TOEGANGSHEK. De nadruk van de bescherming van de bijbehorende onderdelen ligt vooral op de herkenbaarheid van de oorspronkelijke functie en als onderdeel van het totale ontwerp.

Het interieur maakt onderdeel uit van de bescherming voor wat betreft de oorspronkelijke indeling en detaillering.

Inleiding

Het huis Cantecleer met vrijstaande garage, vrijstaande chauffeurswoning en toegangshek werd in 1922 ontworpen door architect H. Fels in opdracht van mr. J.J. Henny in een Engelse landhuisstijl. In het ontwerp bevonden de dienstwoning en het hek zich aan de straat. Via een gebogen laan werd het huis bereikt, waarbij de vrijstaande garage ten noordwesten van het huis lag. Deze situatie is tot op heden behouden. De complexonderdelen aan de straat (dienstwoning en hek) vormen de verankering van het huis aan de straat of anders geformuleerd: zonder deze elementen zou het niet afleesbaar zijn vanaf de straat dat zich een woonhuis op het perceel bevindt. De naam van het huis verwijst naar Cantecleer de haan uit het middeleeuwse epos Van den Vos Reynaerde.

De bouw van een garage en een chauffeurswoning was voor de bouwtijd in Wassenaar zeer gebruikelijk. Al vanaf het begin van de 20ste eeuw werden in plaats van koetshuizen garages met chauffeurswoningen gebouwd, zoals bijvoorbeeld de garage annex chauffeurswoning op Rijksweg 554 (het huidige adres) uit 1905 of de automobielgarage met chauffeurswoning op Schouwweg 29 van de buitenplaats Ter Veken uit 1911 of de garage annex chauffeurswoning van Maarheeze uit 1914 op Rijksweg 669. Daarnaast werden al vroeg in relatief veel projecten

garages aan de woningen gebouwd en geïntegreerd in het ontwerp, zoals bij de dubbele middenstandswoningen aan de Prinses Marielaan 11-13 uit 1929 (aan nummer 11) of het landhuis Hertelaan 1 uit 1928. Bovendien werden inpandige 'drive-in-garages' gerealiseerd – niet alleen bij villa's en landhuizen, zoals bijvoorbeeld Van der Oudermeulenlaan 5 uit 1930 en Sophialaan 1 uit 1934, maar ook bij middenstandswoningen, zoals Teylingerhorstlaan 19-21 uit 1932.

Mr. J.J. Henny (1857-1932), aanvankelijk als advocaat en plaatsvervangend rechter werkzaam in Zutphen, werd in 1897 mededirecteur van de Assurantie Mij 'De Nederlanden', een functie die hij tot 1909 vervulde. Hij verhuisde naar Den Haag en was van 1913 tot 1925 lid van de Provinciale Staten van Zuid-Holland. Daarnaast bezat hij verschillende commissariaten en bestuursfuncties. In het begin van de jaren twintig werd Den Haag ingeruild voor Wassenaar, waar architect H. Fels op zijn verzoek een landhuis ontwierp aan de Oprijlaan 1 (nu: Van der Oudenmeulenlaan 9), alwaar hij zich in 1923 vestigde.

Het huis is nagenoeg gaaf bewaard gebleven. In 1956 werd het pand in opdracht van de Bataafse Petroleum Maatschappij gewijzigd. Hierbij werden ramen vergroot en gewijzigd, alsmede intern enkele wijzigingen doorgevoerd. In 1975 is een raam aan de zuidwestgevel vervangen door balkondeuren. Ook in 1990 werden nog ondergeschikte wijzigingen doorgevoerd.

Over de architect

H. Fels (1882-1962), geboren te Rotterdam, studeerde Bouwkunde aan de Technische Hogeschool in Delft bij de hoogleraren E. Gugel, K. Sluyterman en J.F. Klinkhamer. De laatste gold als een specialist op het gebied van fabrieksbouw. Fels brak zijn studie voortijdig af en ging werken op het bureau van Joh. Mutters, waar zijn zwager A.P. Smits chef de bureau was. In 1906 startten beiden een eigen bureau. Smit (1881-1957), opgeleid in zijn woonplaats Haarlem aan de School voor Bouwkunde, Versierende kunsten en Kunstambachten, waar onder anderen K.P.C. de Bazel en J.W. Hanrath les gaven, werkte eerder in de gerenommeerde kunstnijverheidswerkplaats van de firma Wisselingh & Co in Amsterdam. Zowel hij als Fels toonde een grote belangstelling voor het interieurontwerp. Beiden waren bestuursleden Vereniging voor Ambachts- en Nijverheidskunst (VANK) en van 1916 tot 1935 'vrije medewerkers' van de sociaal-idealistische meubelfabriek Labor Omnia Vincit (LOV) in Oosterbeek.

Hun gezamenlijke oeuvre bestond grotendeels uit landhuizen en villa's in Den Haag en omgeving. In Wassenaar ontwierpen ze in 1913 villa Eikenrode aan de Rijksstraatweg, die halverwege de jaren dertig ingrijpend zou worden verbouwd. De gebouwen werden getypeerd door een nadrukkelijke samenhang tussen interieur en exterieur. Ook moesten ze door een zorgvuldige situering één harmonisch geheel vormen met het omringende landschap. De opzet en architectuur toonde de invloed van de Engelse landhuisarchitectuur en het traditionalistisch rationalisme van K.P.C. de Bazel.

In 1918 kreeg Fels, via zijn broer Jan Jacob, als elektrotechnische ingenieur werkzaam bij de maatschappij, zijn eerste grote opdracht voor een verbouwing aan het hoofdkantoor van de Provinciale Geldersche Electriciteits-Maatschappij (PGEM) in Arnhem. Het verzoek vormde het begin van een lange verbintenis aan de maatschappij.

Fels en Smits beëindigen hun samenwerking in 1920. Smits bleef in de eerste plaats een landhuisarchitect, terwijl Fels zich vooral richtte op de industrie-architectuur hoewel ook hij woonhuizen zou blijven ontwerpen.

In 1922 maakte hij het plan voor het landhuis aan de Van der Oudermeulenlaan in Wassenaar. Het ontwerp was exemplarisch voor de wijze waarop Fels uitdrukking gaf aan een eigentijds landhuis, dat sterk geïnspireerd was op de Engelse landhuisstijl.

Zijn latere werk liet een verzakelijking zien. De bouwwerken die Fels voor de PGEM ontwierp, waaronder een reeks elektrische schakel- en transformatorstations en de nieuwe elektriciteitscentrale in Nijmegen, toonden in hun massaopbouw en horizontale geleiding de kenmerken van de Haagse schoolarchitectuur. Voor zijn woonhuizen bleef Fels echter ook zijn eerdere ontwerpprincipes trouw. Dat kwam duidelijk naar voren in zijn ontwerp voor het landhuis Kievitsduin aan de Meijendellseweg, dat in 1936 gereed kwam. Ondanks de grotere omvang en zakelijker uitwerking bleef de uitstraling intiem en passend in de groenrijke omgeving.

Na de Tweede Wereldoorlog kreeg zijn werk een zakelijk-traditionalistisch accent.

Over de Van der Oudermeulenlaan

De Van der Oudermeulenlaan is aangelegd als oprijlaan naar Kasteel Oud Wassenaar en is vernoemd naar een van de eigenaren van het kasteel, C.J. van der Oudermeulen. In 1872 kocht de vermogende Cornelis Jan van der Oudermeulen (1838-1904), stalmeester in buitengewone dienst van Koning Willem III en onder meer hoogheemraad van Rijnland, de buitenplaats Hoogwolde, later bekend als Oud Wassenaar. Van der Oudermeulen brak het bestaande huis af en liet het huidige huis in 1875 ontwerpen door architect C. Muysken. Na zijn overlijden in 1904 kwam de buitenplaats, samen met het naastgelegen Rust en Vreugd, in handen van Nationaal Grondbezit N.V. en in 1908 van de exploitatiemaatschappij 'Park Groot Haesebroek' onder directie van de architect J.T. Wouters. De omringende gronden van de buitenplaats werden in de jaren daarna verkaveld en bebouwd.

De bebouwing van de Van der Oudermeulenlaan kwam overwegend in de jaren twintig van de 20ste eeuw tot stand en wordt gekenmerkt door een hoge architectonische kwaliteit, waarbij het tegenoverliggende pand op huisnummer 4 (uit 1928) in Nieuwe Haagse Schoolstijl een rijksmonument is; het even verderop gelegen huisnummer 11 (uit 1927) in Engelse Cottagestijl is eveneens rijksmonument. Ook Van der Oudermeulenlaan 20 uit 1920 is rijksmonument. Bovendien zijn veel panden aan de laan opgenomen op de lijst van cultuurhistorisch waardevolle panden, waaronder nummer 2b uit 1926, nummer 5 uit 1930, nummer 12 uit 1925, nummer 16 uit 1928 en 18 uit 1927.

Stedenbouwkundige aspecten

Het huis ligt circa 60 meter terug vanaf de weg en is niet zichtbaar vanaf de Van der Oudermeulenlaan. De chauffeurswoning ligt direct aan de Van der Oudermeulenlaan, net als het hek. Tussen huis en hek ligt een gebogen oprijlaan. De garage ligt ten noordwesten van het huis.

Architectonische beschrijving¹

Het huis is in twee bouwlagen vanuit een samengestelde plattegrond en met een samengestelde kap opgetrokken. Het huis heeft een enorme plasticiteit doordat rondom erkers, bay-windows, en risalerende geveldelen zijn toegepast. Deze onderdelen zijn voor het merendeel over twee bouwlagen doorgezet en voorzien van een eigen kap. Daarnaast zijn er ook erkers van een bouwlaag met platte afdekking en uitgebouwde delen van een laag waarbij het dakschild is doorgetrokken. Hierdoor is er een grote levendigheid in de bouwmassa. De levendigheid wordt nog versterkt door de hoog opgemetselde schoorstenen in siermetselwerk.

Het huis is opgetrokken in kruisverband en er is gebruik gemaakt van bakstenen die een verschillend reductie- en verhittingsproces hebben ondergaan waardoor verkleuringen en vervormingen hebben plaatsgevonden. Hierdoor is een levendige gevel met onder meer gesinterde stenen ontstaan. In de topgevels is siermetselwerk en zijn vlechtingen toegepast. De ramen zijn van staal en de lekdorpels van gebakken klinkers. Het dak is gedekt met riet, is voorzien van overstekken en rode, gebakken nokvorsten.

Boven de hoofdentree met houten deur, gemetselde bloembakken en luifel bevindt zich een terracotta-reliëf met de haan 'Cantecleer'. Het traplicht is voorzien van glas-in-lood.

Toegangshek

Twee gemetselde hekpijlers met natuurstenen dekplaten met daarop "cante" en "cleer". De draaihekken behoren niet tot het oorspronkelijke ontwerp.

Chauffeurswoning

Het kleine woonhuis is opgetrokken in één bouwlaag met schildkap. De plattegrond is nagenoeg rechthoekig: aan de voorzijde is er een driezijdige erker en er is een uitbouw aan de zuidoostzijde

---

¹ Deze beschrijving is geen uitputtende beschrijving maar een beknopte schets van de belangrijkste aspecten ten aanzien van hoofdvorm, materialen en detaillering.

(links). De erker heeft een platte afdekking en bevindt zich grotendeels onder het dakoverstek; de uitbouw aan de linkerzijde is vanuit een verlengd dakvlak meegedekt. Het pand is in baksteen opgetrokken en het dak is met riet gedekt en heeft een fors overstek.

Waardstelling

Het woonhuis met chauffeurswoning en hek is vanwege de cultuurhistorische - , architectuurhistorische - en ensemblewaarde van algemeen belang voor de gemeente Wassenaar

- als onderdeel van, als uitdrukking van en als herinnering aan de ontwikkelingsgeschiedenis van Wassenaar en als onderdeel van de ontwikkelingsgeschiedenis van de Van der Oudermeulenlaan in het bijzonder;
- vanwege de plaats die dit huis inneemt in het oeuvre van architect Fels als een van zijn landhuizen in stijl;
- als voorbeeld van en als uitdrukking van de automobiel-cultuur in Wassenaar;
- vanwege de ruimtelijk-functionele en stilistische relatie tussen de complexonderdelen onderling;
- vanwege de gaaf bewaarde hoofdvorm en het vrijwel gaaf bewaarde, eigentijdse en typerende materiaalgebruik en detaillering van het exterieur;
- vanwege de ligging binnen een van rijkswege beschermd dorpsgezicht, namelijk 'landgoederenzone van Wassenaar, Voorschoten en Leidschendam-Voorburg'.

Bijlagen

Foto's situatie 2012; afbeelding Google Earth; kadastrale kaart.

Literatuur/bronnen

Gemeentearchief/bouwdossiers; bezoek ter plaatse 5 oktober 2011; www.bonas.nl;
Scheffer, C., 'Jongere bouwkunst en stedenbouw, Wassenaar', provincie Zuid-Holland, 1993.

Disclaimer

Deze redengevende omschrijving is door een onafhankelijke adviseur in architectuurhistorie, mevr. drs. M.J.C. Laméris van TasT, projecten voor tastbaar erfgoed, opgesteld. Aan deze omschrijving kunnen geen rechten worden ontleend. Het al dan niet opvolgen van de adviezen/toepassen van de omschrijving en op welke wijze valt geheel onder verantwoordelijkheid van de opdrachtgever c.q. degene die de adviezen opvolgt/de omschrijving gebruikt. Eventuele directe of indirecte gevolgen zijn op geen enkele wijze toerekenbaar aan de adviseur en/of TasT.